

РОЗВИТОК ОБСЛУГОВУЮЧОЇ КООПЕРАЦІЇ – ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

М. В. Дубініна, к. е. н., доцент
Миколаївський державний аграрний університет

Розглянуто сучасний стан обслуговуючої кооперації у аграрному секторі економіки. Обґрунтовано необхідність створення і функціонування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Постановка проблеми. До недавнього часу дослідження зі створення відтворювальної моделі кооперації, адекватної ринку та особливостям нових умов господарювання, визначених, зокрема, необхідністю залучення в кооперативний процес інтелектуальних та інформаційних ресурсів, інноваційних технологій, спрямованих на підвищення темпів економічного зростання, вирішення проблем сталого розвитку сільських територій не приділялося достатньої уваги. У зв'язку з цим, механізм розвитку кооперативної системи аграрного сектора економіки в сфері сучасних ринкових відносин в Україні, є актуальною проблемою. У той же час, обґрунтування необхідності і доцільності розвитку кооперації ускладнюється особливостями переходу до ринкової економіки, до числа яких відноситься зміна форм власності, різноманітність інтересів господарюючих суб'єктів, недостатній рівень державної підтримки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вирішенню проблеми формування кооперативного сектора в сільському господарстві приділяється достатньо уваги в роботах таких вчених: П. І. Гайдуцького, М. Я. Дем'яненка, П. А. Лайка, П. М. Макаренка, М. Й. Маліка, В. Я. Месель-Веселяка, П. Т. Саблука, Л. В. Романової, В. В. Зіновчука та інших.

Мета дослідження. Визначити перспективи розвитку обслуговуючої кооперації в Україні з метою покращання функціонування суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність у сільській місцевості.

Виклад основного матеріалу. Політика держави у розвитку обслуговуючої кооперації в аграрному секторі повинна бути спрямована на підвищення ефективності аграрних і земельних перетворень, формування реальних власників, єдиного підходу стимулювання підприємницької діяльності і різних форм кооперації, захист господарюючих суб'єктів від недобросовісної конкуренції. Таким чином, кооперативна система аграрного сектора економіки – невід'ємний елемент ринкової системи господарювання, без якого не може ефективно розвиватися агропродовольчий комплекс. Кооперативна система при створенні відповідних економічних умов може стати основою розв'язання економічних і соціальних проблем, формуючи одночасно нову структуру економіки і конкурентного середовища. Різні напрями, форми і методи державного впливу на стан і розвиток економічних відносин зводяться до ряду загальних положень, які включають:

- індикативне планування агропромислового виробництва, різних сфер і видів діяльності;
- забезпечення аграрного сектора матеріально-технічними ресурсами;
- організація закупівлі виробленої продукції державними чи комерційними структурами;
- встановлення обґрунтованих цін, з одного боку, на вироблену для реалізації продукцію аграрного сектора, з іншого – на виробничі запаси і одержувані послуги від різних галузей і сфер діяльності;
- підтримка паритетних цін і тарифів між аграрним сектором та іншими галузями;
- встановлення обґрунтованих розмірів, норм і нормативів сплати податків, платежів і відрахувань до бюджету і в позабюджетні фонди;
- виділення коротко-і довгострокових кредитів для здійснення виробничо-господарської діяльності та розвитку сільських територій;
- виділення субсидій у формі дотацій, відшкодування витрат, виділення прямих бюджетних асигнувань на розвиток аграрного сектора і соціальної сфери села;
- підготовка та підвищення кваліфікації кадрів аграрного сектора.

У зв'язку з цим, на наш погляд, в процесі подальшого розвитку форм суспільного розподілу праці відбувається зближення принципів кооперації та інтеграції, в результаті чого стає можливим формування кластерів. Як показали дослідження, розвиток кооперативних процесів в аграрній сфері економіки, значною мірою зумовлено формуванням системи реалізації різних типів інтересів, яка дозволяє проявитися:

інституціональним інтересам – через реалізацію державної політики в галузі розвитку сільського господарства, формування

сталого розвитку сільських територій, оптимізація системи міжгалузевих взаємовідносин, збільшення податкових відрахувань, ефективній інвестиційній політиці;

економічним інтересам – через зростання продуктивності праці, раціоналізацію системи стратегічного планування, відтворення матеріально-технічної бази, формування ефективного цінового механізму, матеріального стимулювання праці;

земельним інтересам – через концентрацію землі у ефективного власника, збереження великих земельних масивів, відновлення родючості земель, екологічно безпечному обробітку ґрунту;

майновим інтересам – через поєднання приватної власності членів кооперативу з колективною формою її використання;

виробничим інтересам – через модернізацію засобів виробництва, забезпечення координації підприємницької діяльності, задоволення потреб ринку у високоякісній екологічно безпечній продукції та послугах, подолання монополізму з боку великих торговельних підприємств і організацій;

соціальним інтересам – через демократичність управління, гарантію працевлаштування, створення сприятливих умов для відтворення трудових ресурсів, додаткових робочих місць.

Висновки. Сучасний етап розвитку аграрного сектора економіки характеризується жорсткою конкурентною боротьбою вітчизняних і зарубіжних сільгосптоваровиробників що, як показує практика, істотно впливає на стійкість його функціонування. Значна кількість сільськогосподарських підприємств, у т. ч. фермерські господарства, відчувають дефіцит земельних та фінансових ресурсів, є занадто малими, щоб використовувати ефект масштабу і бути стійко конкурентоспроможними. Обслуговуюча кооперація є ефективним способом подолання їх слабкості. Через об'єднання ресурсів сільгоспвиробники зможуть отримати вигоду від ефекту масштабу.